

MISSZIÓI LAPOK.

(KÜLMISSZIÓ.)

Evangélikus bel- és külmisziói havi folyóirat.

Felelős szerkesztő és kiadó:

Scholtz Ödön, evangélikus lelkész,

Ágfalva (Sopronmegye),

külső a lap szellemi és anyagi részét illető összes közlemények küldendőek.

Előfizetési ár egész évre 5 korona.

Egyes szám ára 50 fillér.

Hirdetések egyezség szerint számíttatnak.

Azt mondja a balgatag az ő szívében: Nincsen Isten. 14. zsolt. 1. v.

Korunkban sokan vannak, a kik azt mondják, és pedig nemcsak szívükben, hanem uton utfelen is nyíltan és hangosan hirdetik: Nincsen Isten. S még nagyobb azoknak a száma, a kik az ordítással ordítanak, anélkül hogy bensőleg tényleg elszakadtak volna Istentől. Az irás balgatagoknak, bolondoknak nevezi őket. S hogy ne volnának azok. Hiszen a világ, a teremtés világos bizonyoságot tesz a teremtőről. „Az Egek hirdetik az erős Istennek dicsőségét és az ő kezeinek munkáját hirdeti ama kiterjesztett erősség“, mondja a 19. zsoltár. Pál apostol pedig azt mondja a rómabeliekhez írott levelében (1, 20—21), hogy Istennek örökkévaló hatalmassága és Istensége e világnak alkotmányából és a teremtett állatokból oly tisztán megérthető és világosan látható, hogy mindazok, akik mégsem akarják látni — menthetetlenek, az ő okoskodásokban hibáavallókká lettek, és az ő balgatag szívek megsetétedett. — De nem csak a teremtés, hanem saját szívünk is bizonyoságot tesz Istenről. Isten törvénye szívünkbe van vésve s lelkiösméretünkben az Ő szava szól hozzánk. Érezzük, hogy véges lények, a Mindenható teremtményei vagyunk. Az egészséges, mesterkéletlen emberi természet mindenütt vallja az Istent, a hol a szív eredeti nyelvén beszélhet. — De hogyan? Hát nem találkoznak az Istentagadók között is bölcsesek? Tudósok igen! Bölcsesek nem! Vagy csak olyan bölcsesek, a kikről Pál apostol írja, hogy „mikor magokat bölcseseknek valának lenni, balgatagokká lettek“ (Róm. I, 22). Egy tudomány sem vezet végeredményképen a hitetlenséghez. Az istentagadás

nem is az ész, hanem a romlott szív gyümölcse s a romlott szív aztán a tudomány egyik s másik eredményével igyekszik balgatatagságát igazolni vagy legalább mentetetni. A bölcseségnek feje az Urnak félelme. (111. zsolt. 10.)

L. L.

„Emlékezzél meg a te teremtődről a te ifjuságodnak idejében.“ (Préd. K. 12, 1.)

„Viribus unitis“ e jelszó uralja a mai társadalmat. Bármerre nézünk, mindenütt az egyesült erőket látjuk küzdeni valami kitűzött cél elérése érdekében. Az egyes munkás osztályok a megélhetés nehéz gondjaival küzdve, egyesült erővel követelik helyzetük javítását, s ezt kitartó küzdelem után el is érik. Tanítók, tisztviselők és egyéb alkalmazottak egyesült erővel küzdenek fizetésemelésért. Az egyesült erővel való közdelemnek fényes gyümölcsként látjuk minden kisebb vagy nagyobb városban, faluban a „katholikus legényegyleteket“, „kath. kaszinókat“ vagy „kath. köröket“. Az egy célért küzdőknek egymást ismerniök is kell, mi csak többszöri összejövetel útján lehetséges. „Az egy és ugyanazon célért küzdőknek gyakori összejövedéséből támad az egyesület.“

Szép és magasztos cél, mely kell hogy minden Istenét és egyházát szerető embernek szeme előtt lebegjen: a serdülő ifjuság megőrzése, korunk isten-, állam- és egyházellenes tanaitól; a serdülő ifjuság lelki gondozása, hitének ébrentartása, fejlesztése, erősítése. Ezen magasztos célt azonban csak egyesült erővel lehet elérni. Egyesülnie kell az ifjuságnak, egyesülni mindazoknak, kiknek szíven fekszik az ifjuság lelki üdve. Az egyesülésre a forma, a mód, már meg is van a ker. ifjusági egyletek alakjában. A ker. ifj. egyletekkel bővebben foglalkozni, jelen cikkem feladata.

Istenországában minden kezdet kicsiny s minden kezdet nehéz. Minden ama mustármaghoz hasonlít, „melyet az ember vévén, elvet az ő kertjében; és felnevedett és lett nagy fává és az égi madarak fészket raktak annak ágain.“ Nézzük csak a hallei árvaházat! Kezdeté nem-e a kis mustárhoz volt hasonló? Francke négy tallérral, melyet a szobájában kitett perselyben talált, vetette meg világhírű intézményének alapját. Mióta fennáll már 100.000-nél több árvának szolgált menhelyül.

Vajjon nem egy 10 láb hosszú és ugyanolyan széles szobácska Fliedner kertjében, volt-e a kezdeté a „ma már világhírű, Istentől emberektől sokszorosán megáldott kaiserswerthi intézeteknek“? (M. L. 1907. 1. sz. 12. old.)

És az a nagyszámu s nagyméretű házcsoport epileptikusokkal megtöltve, ott a teutoburgi erdő mélyén, hol Bodelschwingh égő oltárt emelt az Urnak, nem-e egyetlen egy házból fejlődött ennyire néhány évtized alatt? . . . Ahol 40 évvel ezelőtt csak alig néhány beteg talált menhelyet, ma nem-e

ezerre szaporodott a számuk a felebaráti szeretetben sütkérezőknek? . . . (M. L. 1907. 3 sz. 67. old. és 7 sz. 159. old.)

Igy vehetnők sorra azon intézmények keletkezését, fejlődését, melyek mind hivatva vannak Isten országát közöttünk terjeszteni, a felebaráti szeretetet a valóságban gyakorolni. A kezdet mindig a mustármaghoz hasonlít, mely aztán nő, fejlődik s kiterjeszti ágait. Ilyen a ker. ifjusági egyletek keletkezése, fejlődése is. Kezdetben kicsiny, jelentéktelen, forma és szervezet nélküli, ma már hatalmas, elterjedt, remek szervezettel bíró.

Különböző országokban, egymástól függetlenül, egymásról nem tudva keletkeztek ifjusági egyletek, mert úgy a lelkészek, mint a laikusok belátták, hogy az iskolából kikerült s konfirmált ifjúságot nem lehet magára hagyni. vezető, tanácsadó nélkül. Éppen azért néhányan vasárnaponként saját házaikba hívták az ifjakat s igyekeztek őket a Krisztus iránti szeretetben nevelni. Így kezdte 1768-ban Meienrock lelkész Baselben, ki körülbelül 10—12 ifjút maga köré gyűjtött. Stuttgartban Engelmann gyűjtötte maga köré inasait, segédjeit; ezekhez később más mesterlegények s katonák is csatlakoztak, olvasták együtt a bibliát. Skóciában Nasmith Dávid alapította az első ifj. egyletet, ugyancsak az ifjak lelki gondozása céljából. Nasmith még Franciaországban, Angliában és Amerikában is alapított ifj. egyleteket. Érdekes az ifj. egylet életbelépése Angliában. Egy 20 éves kereskedősegéd, Williams György 1841-ben egy londoni nagykereskedő üzletébe lépett. Vallásos, istenfelő ifju volt, ki szorgalmasan olvasta bibliáját. 80 társa közt azonban alig talált néhány komolyabb, vallásosabb ifjút, kikkel többször olvasta a bibliát szobájában. Csendben épültek az irás szavain; társaik közül mindig többeket vontak bele összejöveteleikbe, míg végre annyian lettek, hogy főnökük egy nagy termet bocsátott rendelkezésükre. Ebben a teremben alapították 1844-ben az első londoni ker. ifj. egyletet. Franciaországban két orvosnövendék révén lett ismeretes az ifj. egylet. Csodálatos módon alakult az első ifj. egylet Amerikában. Egy tanuló, Van der Lip 1850 körül egy bostoni lapba cikket irt az ifj. egyletekről. Cikkének az lett az eredménye, hogy néhány vallásos ember összeállt s 1851-ben megalapították Bostonban az első ifj. egyletet.

Amint ezen rövid történeti fejlődésből látjuk, mindenütt kicsiny volt a kezdet. Egy országban alig volt egy-két egylet s ezeknek alig volt egy néhány tagja. Ötven évvel ezelőtt senki nem gondolta, mivé fogja ez magát kinőni, mi lesz a kicsiny mustármagból. Midőn Van der Lip cikke megjelent, bizonyára senki sem gondolta, hogy 50 év múlva 1736 ker. ifj. egylet lesz 350,000 taggal. Ma azonban a mustármag felnevekedett, ágait kiterjesztette nemcsak Európa s Amerikára, hanem az egész világra s ezer meg ezer fiatal lélek talál ezen hatalmas fa ágai alatt enyhet adó árnyékot, kellemes nyugvóhelyet; ezer meg ezer felnőtt keresztyén pedig hálás szívvel gondol vissza azon órákra, miket a fa oltalmazó ágai alatt töltött. Hogy mi lett az alig félszázad óta elvetett mustármagból, micsoda terebélyes, erős fa, azt legjobban mutatja az a statisztika, mit 1904-ben álli-

tottak össze s melynek tanúsága szerint ma van 6709 ker. ifjusági egylet 656,072 taggal. Édes magyar hazánkban ezen statisztika tanúsága szerint van 27 ilyen egylet, 2540 taggal. Ha a kicsiny Svájc-hoz hasonlítjuk magunkat, akkor hátra vagyunk, mert ott 476 egylet van 8500 taggal.

Mindezen egyletek egymásról tudnak, összeköttetésben állnak egymással, amennyiben egy internacionális szövetséget alkotnak, ezzel is eleget tévén jeligéjüknek: „Hogy mindnyájan egyek legyenek, mikép te atyám én bennem és én te benned, hogy ők is mi bennünk egyek legyenek.“ Ezt az egységet külsőleg is kifejezésre juttatták a ker. ifj. egyletek az által, hogy egyleti helyiségül saját házakat építettek, melyek otthonukat képezik; itt a titkár a családatya, az egylet tagjai egymásnak testvérei, az egylet háza pedig minden tagnak otthona. Természetes, hogy nem minden egylet rendelkezik saját házzal, de amelyik csak megteheti, igyekszik saját otthonot teremteni, legyen az az egylet kis vagy nagy városban.

A házak belső beosztása azon célnak szolgál, hogy tagjainak kellemes otthonot biztosítson. Szem előtt tartják azt is, hogy a városban, hol az ifjakkal mindenféle testi és lelki elbukáshoz vezető ajtó áll nyitva éjjel-nappal, ott legyen legalább egy oly ajtó is nyitva, mely befogadja őket szeretetből, nem nyereség vágyból. A ker. ifj. egylet ajtaja bármelyik fiatal ember számára, bármelyik időben nyitva áll, hol mindig szeretetre, jó tanácsra, résztvevő szivekre talál. Mivel az egylet különféle igényekkel bíró ifjakkal szolgál (kereskedő, iparos, munkások, katona, hivatalnok, tanulók), azért be rendezése olyan, hogy lehetőleg mindegyiknek igényét kielégítse. Olyannak kell lenni, hogy a legszegényebb napszámos se érezze magát feszélyezve s viszont a művelt uriember is jól érezze magát. Egy ifjusági egylet belül körülbelül így néz ki:*) Olvasó, mindenféle bel- és külföldi folyóiratokkal ellátva; található ott napilap, egyházi lap, szaklapok s képes folyóiratok. Van író- vagy dolgozószoba, melyben a tagok elvégezhetik levelezéseiket, kidolgozhatják a továbbképzésükhez szükséges dolgozatokat, amit lakásaikon nem igen tehetnének meg. Van gazdag könyvtár, szép társalgó, zeneterem, tanterem azok részére, kik gyorsírást, francia vagy angol nyelvet tanulnak, mire az egylet alkalmat nyújt. Ezeken kívül van még egy jó nagy gyűlésterem, hol az írásmagyarázati órák, vallásos estélyek s más ünnepélyek tartatnak. Az egylet nem csak a lelkiekről, hanem a testiekről is gondoskodik, szem előtt tartván ama böles mondást: „Mens sana in corpore sano“.***) E célból van szép befásított kert, tágas tornaterem, mindenféle tornaeszközzel gazdagon felszerelve. Némely egylet éttermet, más meg hálótermet is tart fenn, ezzel is szolgálván tagjainak érdekét. Az egész háznak, egyletnek központja a titkári szoba, honnét az egész egylet kormányoztatik. A titkár vállain nyugszik a teher, az ő szíven a gond. Nagy segítségére vannak azonban a különféle csoportokba osztott tagok.

*) A hallei ker. ifj. egyletet tartom szem előtt, mert azt személyesen ismerem, sokat forgolódván benne.

***) Ép testben ép lélek.

Ilyen egy saját házzal rendelkező ifjúsági egyesület belseje. Szegben, találébbban nem tudom a ker. ifj. egyesületek otthonát jellemezni, mint a hogy Frommel udvari lelkész jellemezte, mikor 1889-ben a berlini ker. ifj. egyesületet felavatták; azért legyen szabad az ő szavait idéznom: „A mi házunk nem templom, de mégis Istennek háza; pihenő hely, mégis munkásság tanyája; küzdőtér, mégis békesség hirdetője. A világ zajából az Isten házába hívjuk az ifjúságot. Az előcsarnokba hívjuk mindazokat, kiknek van érzékük a tiszta, a nemes iránt; a szentélybe azokat, kik az Isten szavát szeretik; és a szentek szentjébe azokat, kik szívüket, önmagukat az Úrnak adták, az ő szolgálatába léptek és testvéreiknek is akarnak szolgálni.“

Lépjünk be csak egy ilyen egyesületbe s lássuk mikép szolgálják itt az ifjúság érdekét, mikép lesz az egyszerű ház, istenházává? miképen vezetik az ifjúságot az Úr Jézushoz és általa a mennyei Atyához? . . . A legelső s legfontosabb feladat az Úr Jézus evangéliumának hirdetése. Sokan azt mondják, hogy ez az ifjúságot nem érdekli, nem elég komoly, nem elég érett ahhoz.

A valóságban azonban másképp áll a dolog. „Az ifju szív mélyében fontos kérdések háborognak: Mi az igazság? kinek van igaza? A hitnek, vagy a hitelenségnek? Az anyagnak vagy a szellemnek? Sehol nem küzd egy egymással az idealizmusz és realizmusz, mint éppen az ifjúság szívében.“ Sajnos, igen sok azoknak száma, kik ebben a harcban elbuknak, mert nem elég erősek az ideális mellett küzdeni, mert gyengék önjerejükből az Úr utain haladni. Ha ez így van, hogy az ifju szív érdeklődik, sőt vágyódik és lelkesedik a magasztos eszmékért, de önjerejéből nem tudja a harcot végig küzdeni, nem képes a helyes utat megtalálni, vajjon nem-e kötelessége akkor a harcedzettebbeknek, az Úr igazi követőinek, a küzdő ifjúság segítségére sietni, biztató szóval, jó tanácssal, követendő példával? Vajjon nem-e kötelessége minden komoly kereszténynek, de kiváltképpen a ker. ifj. egyesületek vezetőinek, hogy bölcs Salamonnal ő is mondják az ifjaknak, kikért a sötétség és világosság küzd: „Emlékezzél meg a te teremtődről a te ifjúságodnak idejében.“ „Örvendezz ifju a te ifjúságodban, de megtudjad, hogy mindezekért az Isten tégedet ítéletre vonzand.“

Ezt teszik is, biblia magyarázatokkal, ének és imával. Hetenként kétszer-háromszor gyűjtik össze az ifjakat és megvilágítják egy bibliai textus alapján az igazi utat, melyen haladnia kell minden embernek, ki be akar jutni a mennyeknek országába. Nem frázisokkal telt szónoki beszéd alakjában, hanem egyszerű, keresetlen, az ifjak felfogásához alkalmazott szavakkal teszik azt. Az írásmagyarázati estéket igen látogatják az ifjak, mi éppen amellelt bizonyít, hogy igenis érdeklődik az ifjúság a magasztos bibliai eszmékért, s szívesen csatlakozik ahhoz, aki idealizmuszának diadalra juttatásában segíti. Ezt vallja legalább minden ilyen ifj. egyesület vezetője. Az ifjakat azáltal nyerik meg, hogy első sorban a vezetők maguk engedelmeskednek az írás azon szavának: „Mindent amit szóval vagy tettel cselekesztek az Ur Jézusnak nevében tegyétek.“ Az ifjúság látván a vezetők, a felnőttek részéről a komoly, vallásos életet, az önzetlen, önfeláldozó

szolgálatot; példájukat követi, bizalmas lesz velük és megkezdődhetik az ifjak egyenkénti lelki gondozása.

Csak a négy szemközti érintkezés enged igazán belepillantani az egyes lelkekbe. Hány ifju jár a bűnnek igája alatt, rossz társaság vagy önhibája folytán lesülyedve a legmélyebb fokra? Hány ifju tévedt le az igazi utról; hány feledte el Istenét, üdvözítőjét, kinek hűséget esküdött? Hány ifju kinlódik, vergődik éveken át tehetetlenül a bűn hinárjában, melyből önereje folytán nem tud többé szabadulni? Ha ilyen ifju kitarja lelkét az egylet vezetője előtt, bevallja mi nyomja szívéét, akkor tekintete az égre, a Krisztusra irányittatik, ki mindenkit magához hív: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik megfáradtatok és megterheltettetek és én megnyugosztalak titeket“. Az ifju bizonyossá tétetik a felöl, hogy az Isten nem akarja a bűnösnek halálát, hanem hogy megtérjen és éljen. Meggyőzetik arról, hogy ahol a bűn nagy, ott a kegyelem még nagyobb. A bűnben vergődő lélek szívébe fogadja az örömhirt, megérti az atyának bűnbocsátó kegyelmét, szívében élni kezd a hit, hogy Jézus azért jött, hogy keresse azt, ami elveszett. A bűnös lélek megkönnyebbülve felsóhajt, terhét lerakta, a bűn békítől megszabadult, Jézus vezető kezét megragadva a keskeny ösvényen kezd haladni. . . .

Ez a ker. ifj. egylet munkásságának főcélja, az ifjuságot a bűn fertőjétől megóvni, illetve az elbukottakat onnét ismét kiragadni az Ur számára. A kiket az egylet így gondoz, mint szerető szülő a gyermekét, azok hálával is viselkednek az egylet iránt, de legtöbb hálával Isten iránt, kinek jóvoltából ily szép otthonra találtak. Ezt a hálát igyekeznek a tagok le is róni, a mennyiben azon vannak, hogy másokat is arra az utra vezessenek, melyen ők járnak, hogy mások is az egylet gondoskodó szeretetében részesüljenek s meg legyenek óva a bűnbe való elmerüléstől. Hálából különféle munkák elvégzésére vállalkoznak. Így pl. egy csoport célja az egyletet másokkal megismertetni, különösen a városba érkező idegen ifjakkal. Ezt úgy teszik, hogy a rendőrségtől kéri az ujonnan érkezteknek lakásjegyzékét, felkeresik őket s meghívják az egyletbe. Néha szivesen, néha durván fogadtatnak a fiatal Thimotheusok, de nem rettennek vissza a megszégyenítéstől, gúnyos mosolytól, mert a gyakorlat azt bizonyítja, hogy igen sokan, kik a meghívásra az egyletbe mentek, később csatlakoztak hozzá s igen hálásak voltak az első meghívásért. Érdekes egy másik csoport munkája, mely az előadásokra, összejövetelekre hívja meg a hallgatókat. Vasárnap d. e. s d. u. programmal kezükben mennek az utcákon, hol legnagyobb a forgalom s minden fiatal embernek adnak egyet. Sokan eldobják a meghívót, sokan megtartják s átolvassva elmennek az egyletbe. Lehet hogy egyik-másik az így meghívottakból tag lesz, lehet hogy nem; de legalább azt érték el, hogy egygyel többen ismerik az egyletet s annak elveit; hogy legalább azon az egy estén visszatartották az illetőt, ki tudja micsoda büntől. Egy csoport az érkező vendégeket fogadja, egy másik a könyvekre, lapokra ügyel. Sokan vallásos tartalmu lapok és rőpiratok terjesztésével foglalkoznak, ezzel is szolgálni akarván Urukát. Különösen azokat keresik fel lapjaikkal, kik vasárnap nem mehetnek templomba, mint pl. a villamos

alkalmazottai, vasutasok, pincérek, kocsisok. stb. Az állomásokra is ki mennek vasárnaponként és az utazó közönségnek osztogatnak röpiratokat. Így igyekszik az egyesület a tagokat arra is nevelni, hogy dolgozzanak az Ur szőlőjében, hogy vezessenek másokat is a Messiáshoz, kit ők megtaláltak. Így tagjai útján, kik nem szégyellik a Krisztusnak evangéliumát, szintén missziót gyakorol a ker. ifj. egyesület.

Még meg kell említeni, hogy a tagok különféle igényeit szem előtt tartva, különféle korosztályokba vannak osztva. Így az I. o. 9—14, a II. o. 14—17. a III. osztályba 17—40 évesek tartoznak. Ezek az osztályok ismét csoportokra oszlanak, a szerint a mint a tagok foglalkozása magával hozza. Így van inas, legény, pincér, katona, kereskedő, hivatalnok stb. csoport. Mint minden egyesületnek, úgy a ker. ifj. egyesületnek is meg vannak a maga alapelvei: „Az egyesület ker. ifj. egyesület és mint olyan az ev. egyház alapigazságain nyugszik; más vallásuak nincsenek kizárva. Az egyesület vallja Krisztust, mint Istennek fiát és a világ üdvözítőjét és Isten ígését fogadja el zsinórmértékül a hit és az élet számára. Beírt tag mindenki lehet, zsidó, pogány, mohamedán stb. csak alá kell magát vetnie a szabályoknak. Politika ki van zárva, mert jó keresztények és jó hazafiak nevelése a cél.“

Amit eddig irtam az többnyire a nagyvárosok ifj. egyesületeire vonatkozik. Oly nagy apparátussal, oly nagy stílusban faluhelyen nem lehet dolgozni az ifjuság érdekében az természetes. De hisz az nem is szükséges, mert faluhelyen ismét mások a viszonyok, melyekhez képest az a keret, az a forma, melyben az ifj. egyesület mozog más és más lesz. A cél azonban itt is ugyanaz marad: ifjakat megtartani, megmenteni az Ur számára. A ker. ifj. egyesület ugyiszló az egyedüli eszköz, melylyel a lelkész a keze alól kikerült ifjuságot ismét összegyűjtheti, összetarthatja és lehet vezető, gondozó pásztora. A lelkésznek kell valami módot találnia arra, hogy az ifjuság nemes módon szórakoztassék, és ez a mód meg van neki adva az ifj. egyesület alakjában, melynek keretén belül vallásos estélyek, felolvasások, szavalatok, énekek s erkölcsi alapon nyugvó játékok által magához bilincselheti a serdülő nyáját. A hol az ifjuság érdekében nem történik semmi, ott bizony az ifjuság nagy része úgy elhanyagolja a templomot, hogy talán csak akkor lépi át a konfirmáció után ismét a templom küszöbét, mikor családöt alapít. Mi lesz a konfirmandusaimból, sóhajt fel sok lelképásztor s vele a szülők és a buzgó egyháztagok? Mint a magára hagyott szőlőskert elvadul, úgy a gondozatlan ifjuság is elvadul. Jól mondja a Belmissziói Kalauz „szükség van azért oly helyekre, a hol az ifjak a szabadság és a vidámság után való vágyukat kielégíthetik, de a hol egyszersmind az erkölcsi és vallásos tartalékjuk erősödést nyer, ahol Isten ígésével, mely utjukat szerencsésé teszi, megismerkedhetnek, még pedig oly formában, mely hozzájuk legillőbb. Csak előnyükre válik, ha egyidejűleg fejlődik lelki és testi erejük s erkölcsi komolyság társul a tudományokban vagy mesterségekben való előhaladásukkal.“

Ezekben kíséreltem meg egyet mást írni a ker. ifj. egyesületekről. Amint látjuk ezen egyesület is csak eszköz a magasabb cél érdekében: Istennek

országát terjeszteni, nagyobbítani. Egy kis darab kovász, mely mindig tovább és tovább terjed, míg lassan, de biztosan átjárja az egész tésztát. A forma, az eszköz meg van, az út is ki van jelölve, melyen haladni kell, most csak a vezetőkön mulik, hogy ezen eszköz segítségével ezen uton vezessék a reájok bizottakat. Komoly időket élünk. A létért való küzdelem talán sohasem volt oly nagy mint ma. Két nagy hatalom küzd egymással, a sötétség és világosság. Mindkettő fokozott buzgalommal igyekszik hiveket szerezni kik támogatják, eszméiket terjesztik. Ez a két hatalom az ifjúságért is küzd, mert érzik: akié az ifjúság, azé a jövő. „Az ifjak szívét az ideális felfelé, a világosság felé emeli, de a brutális lefelé, a sötétségbe vonzza. Valakihez, valamelyik irányhoz csatlakozni akar mindenáron.“ Vajjon melyik irányhoz csatlakozik, az istentagadókhöz, az egyház és állam ellenes irányhoz, vagy pedig a komoly, istenfélő s szerető emberek köréhez? Az egyház és állam létérdeke egyaránt ettől függ.

Ha látjuk, hogy minden téren egyesült erővel dolgoznak bizonyos célok, bizonyos eszmékért, úgy ne nézzük tovább tétlenül a most folyó küzdelmet, hanem a legszebb célt tűzve magunk elé, siessünk az ifjúság segítségére. Segítsünk nekik leküzdeni azt a vágyat mely lefelé, a romlásba húzza, és ápoljuk bennük a minden szépért, jóért s nemesért lelkesedni tudó ideális érzelmet. Ifjúságunk jövőjén és boldogításán dolgozva, egyuttal egyházunk s hazánk jövőjén és boldogításán dolgozunk.

Magyar hazánkban is elvettetett az ifj, egyetek kicsiny mustármagja. Lassan nő, lassan terjeszti ágait. A mi kötelességünk, terebélyes fává fejleszteni. Sok még e téren a tennivaló, nagy az aratás, de kevés a munkás. Viribus unitis legyen a mi jelszavunk is. Az ellenség ezt látván megfélemlítettik, a már küzdő vezérek és harcosok pedig új erőt, új kedvet merítenek és új lelkesedéssel küzdenek tovább, míg nem mindnyájan mint győztesek kerülnek ki. Fel azért a munkára! Dolgozzunk e téren is addig míg nem késő, míg nappal vagyon*)!!!

Ujbanovce.

Wallrabenstein J.
ev. lelkész.

*) Jelen cikk az interconfessionális jellegű „Fiatalkeresztény egyesületé-
vel“ (Christlicher Verein junger Männer) foglalkozik, mely az egész föld kerekén el van terjedve s leginkább a nagyvárosokban fejt ki buzgó tevékenységet. Nálunk is van már több-
felé, így különösen Budapesten ilyen egyesület, mely azonban — s ez jellemző a mi viszo-
nyainkra — „Református ifjúsági egyesület“-nek nevezi magát, noha lutheránusokat is felvesz
tagjai közé. A „Fiatalkeresztény egyesületé“ mellett s azoktól egészen függetlenül
működnek a külföld lutheránus országaiban a „Lutheránus ifjúsági egyesületek“, melyek
egyházi alapon állva a lutheránus egyház mérhetetlen áldására szolgálnak. Hyen egyesület
hazánkban pld. az oly áldásteljesen működő pozsonyi ifjúsági egyesület. Midőn tehát a
jelen cikket, mely megvilágítja, hogy céltudatos munkával milyen nagy eredményt lehet
e téren elérni, örömmel közöljük, egyben felhívjuk mindazokat, kik gyülekezetiükben
alkalmas talajjal bírnak hozzá, lutheránus ifjúsági egyesületek alakítására. Szerkesztő.

Chinai levelek.

II.

China Inland Mission. — Shuenteh Fu. — Chih-li.

1906. augusztus 12-én.

Jelenleg Ngankintól északra néhány száz mértföldnyire tartózkodom. Shuenteh Fu tartományi székhely (talán annak felel meg, amit mi megyei székhely alatt értünk) s Pekingtől délre 390 kilométer távolságban a Pekingből Hankowba vivő új vasutvonal mentén fekszik. Jó, modern kivitelű térképen a helyet könnyű megtalálni.

Új állomásomra utaztomban sok érdekeset láttam. A vasut mentén számos város és falu fekszik, közbe pedig mérhetetlen kiterjedésű szántóföld terül el. Európában az utas csak magas, égbenyuló kémények mellett halad el; itt a tájék sokkal romantikusabb. A gyári kémények helyett itt pagodák emelkednek s a házak nagy tömege helyett a városok hatalmas kőfalai tűnnek szembe. Shuente Fu a legszebb és legmagasabb falak egyikétől van bekerítve, kiterjedése 6 kilométerre tehető. A város lakossága 20—25000 lélek.

Hittérítői működésének tere még 80 négyzetkilométernyire terjed a városon kívül. Természetesen nem csak magam vagyok az állomáson. Társulatunk husz éve működik ezen a helyen, de eddig inkább csak szántásban és vetésben és nem az aratásban volt része; noha hívőknek egy kis csapatját már összegyűthettünk. — Négy héttel ezelőtt egy 30 kilométernyire fekvő állomásunkat látogattam meg idősebb hittérítő társammal együtt, hogy 19 férfi keresztelésénél jelen lehettem. Legtöbben közülök már néhány esztendeje iratkoztak be mint katechumenok (azoknak neve, akik a keresztyén hittérítők oktatásában részesülni kívánnak, hogy annak élvezete után megkeresztelkedjenek) és csak miután úgy szóval mint cselekedeteikkel tanúságát adták annak, hogy őszinte szívből kívánnak megtérni, vettük fel őket a keresztség által Krisztusnak egyházába. A szent cselekmény szabadban a helységet környező fák árnyékában ment végbe. — Aznap három összejövetelt tartottunk: reggel nyilvános istentisztelet volt, melyen az egész helység lakossága gyülekezett össze, hogy az evangéliumot hallgassa; délben volt a keresztelési ünnepély, délután pedig közel 50 keresztyéneket szolgáltattuk ki az urvaországba.

Az emberek általában véve nagyon kedvesek és vannak, akik a keresztyén vallás követésére vágyodnak. Ugy látszik mintha az aratás ideje már-már elérkezne.

Három hét óta egyedül vagyok az itteni hittérítőállomáson, mivel kartársam családjával együtt egészségi állapotára való tekintetből a tengerpartot volt kénytelen felkeresni. Nálunk még az árnyékban is 105—108 fokos (mindenesetre a Fahrenheit féle fokmérő szerint) hőség van. Mivel jelenleg a misszió részéről alkalmazott orvos is távol van, én egyttal őt is helyet-

tesitem. Ily körülmények között igen üdvös, hogy Glasgowban*) az orvosi tudomány elemeivel is megismerkedtem. Éppen ez az ága működésünknek az, amely alkalmat nyújt különböző körökkel való érintkezésre, sőt amely a pogányokban felkelti irányunkban a bizalmat, úgy hogy a házak- és szíveknek kapuit egyaránt feltárja előttünk.

A nyelv ismeretében, habár e téren még sokat kell tanulnom, már annyire vittem, hogy az összejövetelek alkalmával néha-néha egy rövidebb predikációt elmondhatok, s bár azt ugyan nem állítom, hogy valami folyékonyan, mégis napról-napra jobban tudok chinai nyelven beszélni. Istennek legyen hála végtelen kegyelmeért, mely naponként megújul.

III.

Egy hittérítői utazás.

Shuenteh Fu, 1906 dec. 29-én.

Az utolsó három hónapot majdnem szakadatlanul utazgatással töltöttem. Hogy ennek a munkámnak egy példáját adjam, egyik utazásomat leírom.

Egy ideje már annak, hogy egy We Lan Kwoang nevű ember, aki egy innen 30 kilométernyire eső, Nan Dsia Cwun nevű faluból való, avval a kéréssel fordult hozzám, hogy szülőföldre jöjsek és ott az evangéliumot hirdessem. Rövid idő múlva megfelelhettem az ő hívásának. Pénteki napon volt, amikor holmimat, ami egy csomó könyvből és iratokból meg az itt utazások alkalmával nélkülözhetetlen saját ágyneműimből állott, összecsomagoltam és egy számár hátán, melyen az említett ágynemű egyuttal nyeregként szolgált, elindultam. Amikor így már körülbelül egy fél napig utazgattam We Lan Kwoanggal találkoztam és azután együtt folytattuk utunkat. Nan Ho tartományi székhelyen költöttük el ebédünket. Már beállott az esti szürkület, amidőn utazásunk célját, Nan Dsia Cwunt elértük, ahol egy sereg ember üdvözölt és megbámult engemet, mert a legtöbben közülök még addig külföldi embert nem láttak. Beléptünk a házba. Oda is férfiak és fugyermekek követtek bennünket. (A nők Chinában mindig el vannak különítve a férfaktól.) Miután mindenek előtt „otthonossá“ tettem magamat, minden oldalról megtekintettek és megbámultak és könyörtelen módon megkritizáltak; azután pedig kérdések özönével árasztottak el. Mindezek a kérdések az üdvözléshez hozzátartoznak és nevemet, koromat meg családi viszonyaimat illették. Az első kérdés: Mi a tanító nagyérdemű neve? Mire a felelet: Érdemtelen nevem Hoa. (A Hermann nevet a chinai ember nem képes kiejteni és mivel Chinában csak száz családnév van használatban, azért a külföldiek mind ezeknek a neveknek egyikét veszik fel. Ezen szokásnak megfelelően az én nevem: Hoa Hszing-téh. Hoa család, Hszing-téh iskolai nevem.) Miután a kérdezgetésnek vége s a jelenlevők kíváncsisága ki van elégítve, végre elkövetkezett az én időm.

*) Angol egyetemi város.

Mert a hallgatók közül egy is alig hallott még valamit az Istenről, a világ teremtőjéről és fentartójáról, azért rendesen erről a tárgyról szólok először. Azután azokra a kötelességekre térek rá, amelyekkel az emberek Istennek tartoznak. Beszédem hallgatóimat sokféle kérdésre és közbeszólásra indítja s e tekintetben hallgatóim egy pár órával többet vagy kevesebbet nem tekintenek, mert nekik nincsen órájuk s így én ráérek, hogy kinek-kinek ismeretszomját avagy kíváncsiságát kielégítsem, ellenvetéseit annyira amennyire megáfoljam.

Igy lassan haladva előre egyik tárgyról áttérek a másikra, a bűnbéteséről az egyéni bűnös állapotra, majd a megváltásra, azután meg a megterésre s a Krisztusba vetett hitre és így tovább.

Ezen közben csak mulik az idő és már közel éjféltre jár, amikor a test megkövetelvén a maga nyugodalmát a tömeg széteszlik.

De korán reggel már ismét megjelennek az én embereim és én felhasználva a kedvező alkalmat, kérdéseket intézek hozzájuk, hogy megtudjam: vajjon a tegnapi hallottakat megértették-e? Az ilyen kérdezgetésnek eredménye persze nem minden esetben biztató, de itt ott akad egy ember, akinek lelkébe az evangéliumi világosság egy-egy sugara behatolt. — Ha azután mindnyájuk jelenlétében egyszerű, egy csésze teából meg egy darab kenyérből álló reggelimet elköltöttem, tovább utazom más helyre, ahol ismét majdnem pontról-pontra az itt leirt módon folyik le minden. — Akadnak azonban néhol, akik az evangéliumot már hosszabb ideje hallgatják s akik rendszerint többet kívánnak hallani, ezeknek külön szentelek időből.

Nagyon fogyatékos leírását adtam ugyan hittérítői utazásomnak, de idő hiányában ez alkalommal bővebben nem írhattam.

Szives üdvöletemet és áldáskívánataimat kérem jelenteni mindazoknak, akik résztvevő szívvvel és imáikban megemlékeznek az Ur művéről.

Hermann Adolf
hittérítő.

A Lipcsei Misszióról.

(Legujabb hírek.)

— *Lipcsei Misszióknak* két legifjabb misszionáriusa *Blumer* és *Thiele*, kik a május 22-én tartott évi ünnepély és közgyűlés alkalmával bocsáttattak ki,* június elején hagyta el Lipcsét, illetve Hamburgot s a szuezi csatornán át a keletafrikai Mombasa felé utazott. Mindkettő a dzsagga misszióban fog működni és pedig *Blumer Arusa* állomáson, *Thiele* pedig *Madzsamében*. *Blumer Otto* 1878-ban született az esztlandi Kidában; atyja tanító volt s ő maga is 1895—1901. mint okleveles tanító működött hazájában. A lipcsei missziói szeminárium hat éves kurzusának elvégzése után 1907. május 19-én *D. Hartung* lipcsei szuperintendens által lelkésszé avatott fel. *Thiele Márton* 1883-ban született a szászországi Nossenben;

* Lásd: M. L. jelen évf. 146. s köv. old.

atyja mesterember volt s ő maga is a nyolcosztályú népiskola elvégzése s konfirmációja után a cipézmesterséget tanulta és gyakorolta 1901-ig, midőn a lipcsei missziói szemináriumba lépett. F. é. május 5-én avatta őt lelkésszé Lotichius szuperintendens Stolbergben.

Misszióknak 67 férfi és 17 női misszionáriusa közül jelenleg leginkább betegség következtében 3 indiai és 2 wakamba-misszionárius Európában van *szabadságon*. Közülök *Meyner* tanulmisszionárius f. é. május közepétől június közepéig bejárta *Besszarabiát*, hol 20 evang. gyülekezetet látogatott meg, melyekben mindenütt igen szívesen fogadták s nagy érdeklődéssel hallgatták előadásait. A gyűjtött kollekták összege 5943 korona volt. *Gehring*, a trankebári missziói szeminárium volt igazgatója *Kaukáziában* járt ugyanakkor, hogy az ottani evang. gyülekezetekben ébren tartsa és élénkítse a Lipcsei Misszió iránti szeretetet.

Indiai misszióknak *svéd dioecézisének* elnökét, *Sandegren* szuperintendenst, az upszealai egyetem a *theologiai doktor* címmel tüntette ki. A svéd dioecézisben jelenleg 7 állomás van, melyeken ugyanannyi misszionárius és 3 női misszionárius működik. Különbözőfokú 40 iskolájában 90 tanerő van alkalmazva; a tanulók száma 1686. A dioecézis lélekszáma 1904 pogánykeresztény. *Trankebárban* *Zehme* misszionárius július 8-án *új katechetikai osztályt* kezdetett meg, melyben 12 tanító, illetve segédkatecheta vesz részt.

Május 16-án volt *Ikuzábn* az első bennszülött tanítóképzőkurzus záróvizsgálója. A kurzust 1905. évi november eleje óta vezető *Thermann* misszionárius a 6 *wakamba* ifjut kátéból, bibliai történetből, földrajzból és számtanból vizsgálta. Minthogy úgy tehetségük mint ismereteik következtében megfelelnek, mint tanítósegédek lesznek alkalmazva, miről a wakamba misszionáriusok konferenciája határozott.

A *dzsagga* misszióban működő két női misszionárius közül *Seesemann* kisasszony május elseje óta Mosiból Mambába költözött át, míg *Wegner Klára* Mosiban maradt, hol nyelvi tanulmányai mellett mint kiképzett betegápoló a betegek kezelését vette át, kik naponként 15—20-an is jelentkeznek az állomáson. Gondoskodik továbbá a leánykosztosiskoláról is, melyben 13 tanuló van s még többen is jelentkeznének, ha elegendő hely volna. A tanórákon kívül a leányok az állomás utjait seprik, fákat és virágokat öntöznek és a mezőn dolgoznak. *Seesemann* kisasszonytól már oly jól tanulták meg a varrást, hogy férfinégeket készítenek, melyeket a bennszülöttek szívesen vesznek meg. Így a kosztos iskola számára keresnek is valamit.

A *bajor misszióegyesület* legújabb évkönyve szerint 862 tagot számlál. A múlt év október 23-án és 24-én *Ansbachban* lefolyt *évi vándorgyűlésén* *D. Kurze* lipcsei tanár, *Deinzer* neuendettelsaui missziói felügyelő és *Gehring* misszionárius tartottak előadásokat; október második hetében *Seiler* lelkész és *Gehring* misszionárius a feuchtwangeni esperességben utaztak a misszióról prédikálva („*Missionspredigtreise*“). *Évi közgyűlést* Nürnbergben tartotta június 2-án, hol *Steck* nordheimi lelkész „az indiai misszió alapjellemtvonásai“ címen tartott előadást, melyhez élénk eszmecsere fűződött.

A szászországi misszióegyesület ezidei évi gyűlését Chémnitz városában tartotta június 9—11. melyen a nagy város jelentőségének megfelelőleg közreműködött D. gróf Vitzthum-Eckstädt, a lipcei főmisszió-egyesület elnöke, továbbá a misszió-egyesület elnökségének 4 tagja, 4 más szászországi lelkész, 2 hivatásos missziómunkás Lipceből, 2 misszionárius és 1 női missziósegéd.

Vasárnapon délelőtt 3 templomban jól látogatott *gyermekistentisztelet* tartatott, délután a Jakabtemplomban lefolyt *ünnepi istentisztelet*nél Rűling licenciátus, lipcei lelkész prédikált, este *családi összejövetel* volt, melyen egyebek közt 2 misszionárius beszélt. Hétfőn és kedden délelőtt egy-egy lelkész s egy-egy misszionárius a gimnáziumot, a reálgimnáziumot, a reáliskolát, a felsőbb leányiskolát s más tanintézeteket látogatta meg. A hétfő délutáni *főgyűlésen* Paul lorenzkirchenei lelkész s ismert missziói író a német kolóniákbeli bennszülöttek kérdésének megoldásáról tartott alapos előadást. A hétfő estélyi összejövetelen vagy 1500 hallgató kísérte feszült figyelemmel a szónokok érdekes fejtegetéseit: Kleinpaul nyug. lelkész megnyitó beszédét, Lohmann missziói szeminárium tanárnak indiai vizitációs utjáról való közléseit és Paul lelkésznek a német kolóniák iskolaügyének ismertetését, melyet 60 vetített fényképpel illusztrált.

Julius 2—4. a rigai diakonissza intézetben az *első livlandi misszió-tankurzus* folyt le, melynek 52 résztvevője volt. 8 előadása közül megemlítendők: a misszió mint az egész egyház ügye, a tamul népegyház alapítása, az ind istenekről való tan, női misszió, az aethiopiai mozgalom stb.

Adja Isten, hogy idővel a magyarhoni ág. hitv. ev. misszióegyesület működéséről is hasonlókat közölhessünk!

Z. J.

Irodalom.

— **Biblische Zeit- und Streitfragen** zur Aufklärung der Gebildeten. Herausgegeben von Lic. Dr. Kropatschek, Professor der Theologie in Breslau. Verlag von Edwin Runge in Gross-Lichterfelde bei Berlin.

A fent idézett cím alatt egy gyűjteményes vállalatot ajánlunk olvasóink figyelmébe. Ismeretes dolog, hogy a liberalis theologiai irány hívei füzeteket adnak ki „Religionsgeschichtliche Volksbücher“ cím alatt, melyekben a legnehezebb theologiai kérdéseket és problémákat a legéretlenebb és legradikálisabb megoldásban dobják népszerű alakban a nép közé azt avval ámitva, hogy — amit ők adnak — az a *tudományos kutatás igazi eredménye*. Mintha nem is volna tudós, aki az ő sokszor nagyon is egyedül álló nézeteiket nem osztaná! Ezen megtévesztő és romboló hatású füzetekkel szemben kiadják a positiv theologia hívei a fenti cím alatt megjelenő füzeteket. Ezek is kisebb terjedelmű olcsó füzetek, melyek a theologia legfontosabb kérdéseiben a positiv theologia szellemében s a tudomány mai állása szerint igen jól tájékoztatnak. A positiv theologia legtöbb képviselője, theol. tanárok és lelkészek szövetkeztek a füzetek megírására. Természetes, hogy azért a szerzők különféle egyénisége is érvényesül azokban, aminek következménye, hogy a füzetek tartalma sem mind egyforma. De azért a szellem, mely áthatja, egy t. i. a kijelentés hitének szelleme.

Eddig két évfolyam vagy sorozat, mindegyik 12—12 füzetben már megjelent. A 2. (1906.) évfolyamból az utolsó 2 füzetre és az új (1907.) évfolyam első 2 füzetjére hívjuk fel ezuttal olvasóink figyelmét.

Az 1906. évi sorozat 11. számát Müller erlangeni tanár írta: „*Unser Herr*“ (Der Glaube an die Gottheit Christi) cím alatt. A szerző ebben az Ur Krisztus istenségében való hitet fejtegeti. Aki a szerzőt ismeri, tudja, hogy ügyes és szellemes füzettel van dolga, a mely a szerzés alapján és az ellenfelek ellenérveinek alapos megcáfolása útján mutatja ki az Ur isteni voltát. Az 52 oldalas füzet ára 60 fillér (50 pfennig).

A múlt évi sorozat 12. számát Orelli baseli tanár írta: „*Die Eigenart der biblischen Religion*“ cím alatt. Mint az általános vallástörténet jeles ismerője és az ó szövegségi theológiának egyaránt kitűnő kutatója Orelli hivatott volt e tárgynak, az ó- és új testamentomi bibliai vallás sajátosságának megírására. Aki a szerző fejtegetéseit végig olvassa, azt hiszem, meggyőződésből osztja majd azoknak eredményét, hogy a kereszténység a vallás (ist *die Religion*), melyben az isteni személyes élet legtisztábban és leggazdagabban megnyilvánul és az emberrel a legszemélyesebben érintkezik. Éppen azért valósítja meg egyedül teljesen a vallás fogalmát. A kereszténység az igazi tökéletes vallás. E füzet ára 60 fillér (50 pfennig).

A III. (1907. évi) sorozat első füzetje, Lemme: „*Jesu Irrtumslosigkeit*“ című műve. A szerző régi kipróbált harcra az egyházi iránynak annak ellenfeleivel szemben. Most is határozott igennel felel a felvetett kérdésre, vajjon Jézus csálhatatlan volt-e s így megvédi az Ur istenségének egy fontos ismertető jelét. Ezen (43 oldalas) füzet ára 60 fillér (50 pfennig).

Érdekes ezen sorozat 2. füzetje: *Grützmacher*: „*Ist das liberale Jesusbild modern?*“ Igen ügyes gondolat volt, amit a szerző e füzetben megvalósított. Megrajzolja a mi időnk liberális theologusainak Jézus életéről írt könyvei alapján Jézus jellemképét és ezzel szembe állítja olyanoknak nézetét ezen Jézusról, akikben a modern irány képviselőit látja. Az eredmény az, hogy a liberális Jézusképnek nem sikerült a modern világot megnyerni. (Pedig állításuk szerint ezért kellett annyit Jézus életéből és az egyház hitéből mellőzniök.) A szerző igen élénk stílusban, átlátszó s könnyen megérthető gondolatmenetben írta meg könyvét, úgy hogy élvezet azt elolvasni. Ára (50 lap) 60 fillér (50 pfennig).

A vállalat fizetetei eddig már közel 100.000 példányban vannak elterjedve, ami szintén a nyújtott olvasmányok kiválóságára enged következtetni. Az egyenként 40, 50, 60 pfennigese füzetekből álló egész évi sorozat, mely 12 füzetből áll, csak 4 márka 80 pfennig, azaz 5 korona 76 fillérbe kerül s így igen ajánlatos, hogy az egész évi sorozatra előfizessünk, mert így egy füzet ára csak 48 fillér. A „*Biblische Zeit- und Streitfragen*“ füzetjeit akár egyenként válogatva akár az egész sorozatban való megrendelésre a legmelegebben ajánljuk.

— **Natur und Sittlichkeit.** Von Dr. Friedrich Kropatscheck, Professor in Breslau. 1906. Verlag von Edwin Runge in Grosslichterfelde bei Berlin. (29. lap) Ára 50 pfennig, 60 fillér.

Ugyanazon kiadónál, mint a „*Kirchl. Zeit- und Streitfragen*“ megjelent ezek kiadójának egy jó kis előadása. A szerző ebben nem csak a természet és az erkölcsnek mai napság sokat hangoztatott tartalmi azonosítása ellen küzd, hanem még azon formai hasonlóság kidomborítását is, melyet pld. Drummond hangoztatott legélesebben, tudományos szempontból elveti. Ezekon kívül is még sok az előadás tárgyával összefüggő kérdést fejteget, ami által az egész jól tájékoztató utmutatóvá lesz. Ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Missziói hírek.

Belföld.

— **A Gotthold-naptár** 1908-ra megjelent s október elején fog a németnyelvű gyülekezetek lelkészi hivatalainak megküldetni. Gotthold ezuttal a X. évfolyamba lép, tehát jubilál, s ez okból úgy tartalmát mint kiállítását illetőleg az eddigi évfolyamokat még felülmulja. Mivel a naptár-terjesztés szintén fontos belmissziói munka, kérem a kartársakat „Gotthold“ bozgó terjesztésére. Ne maradjon evangélikus család evangélikus naptár nélkül!

— **A magyarhoni ágost. h. evang. misszióegyesület** alapszabály-tervezete a dunáninneni kerület Komáromban tartott lelkészi-értekezletén is tárgyalás alá került. Erre vonatkozólag ezt olvassuk az „Ev. Ö.“ 35. számában: „Az előadó Bándy Endre szerint tulajdonképen arról van szó, hogy az eddigi missziói tevékenység, mely minden szervezet nélkül folyt, ezután szervezetbe öntessék: az ügyet pártolja. A lelkészi értekezleten azonban nem mutatkozott kedv egy ilyen egyesület megalkotására. A felszólalók csaknem kivétel nélkül elítélték a folytonos egyetalalkításokat, különösen oly célokra, a melyeket más uton is el lehet érni. Az alapszabály-tervezetet pedig az értekezlet éppenséggel nem tartotta elfogadhatónak, már csak a tagsági díj magas voltát tekintve is.“ — Ennél szánalmasabb határozatot „lelkészi“ értekezlet a második missziószázad hajnalán alig hozhatott volna. Mintha a dunáninneni kerület száz évet átaludt volna a protestáns egyház újabb történetéből, mert különben tudnia kellene, hogy a hazai protestántizmusz az egyedüli, mely Krisztus urunk hittérítési parancsát megveti és nem misszionál. Azon megjegyzés, hogy a célt egyetalalkítás nélkül más uton is el lehet érni, üres kifogás, melyet megeáfolt a kerület püspökének azon jelentése, hogy az egész dunáninneni kerületből az eddigi eljárás mellett csak szerény 400 mond négyszáz korona folyt be missziói célra s hogy a kerület *forrás hiánya miatt* nem képviseltethette magát a Lipesei Misszió évi ünnepén. S mit szóljunk azon felületes kritikához, mely szerint az alapszabály-tervezet éppen elfogadhatatlan, mivel a tagsági díjat tulmagas összegre szabja. Hiszen azt le is lehetne szállítani, bár az egylet tervezői azon szempontból indultak ki, hogy aki a misszió ügyét szíven viseli, az örömet áldoz érte mint rendes egyleti tag évi 5, vagy mint pártoló tag évi 1 koronát. Akinek ez is sok, az egyszerűen nem lép be, de senkinek sem áll jogában meggátolni azt, hogy azok kik egyházunk missziói mulasztását céltudatos egyleti működéssel pótolni akarják, azt szabadon megtehessék. S aki mégis akadékoskodik, hogyan felel majd meg érte Isten ítélőszéke előtt? . . .

— **A kissebeni I** (német magyar nyelvű) gyülekezetet, a szept. 2-án ott dühöngött tüzvész alkalmából nagy csapás érte. A paplak a tűz martaléka lett s az éjjeli álmából felriadt lelkészcsalád is, otthon időző négy gyermekével csak pusztá életét menthette meg. A tűz elmúltával orkánszerű vihar és szakadó záporosó köszöntött be, úgy hogy a tüzfalak s a boltzatok is beomlottak, minek következtében a paplak romhalmazzá lett. A lelkész családjával egy tanteremben volt kénytelen meghuzódni s alig számíthat otthonának gyors helyreállítására, mivel nem csak a szükségesség pénz hiányzik hozzá, hanem építési anyagban s munkaerőben is nagy hiány van, a tél pedig a küszöbön áll. — Segítsünk ezen kis, csak 198 lélekből álló gyülekezetünk nyomorán. Aki e célra áldoz valamit, az valóban jó cselekszik. A „M. L.“ szerkesztősége gyűjtést indit a kissebeni I. gyülekezet paplaképítésére s hálás köszönettel nyugtázza a beérkező adományokat.

— **A református papok** Budapesten országos kongresszust tartottak. Mint a lapok írják vagy ötszázan jöttek össze s mit végeztek? Talán komoly hangon tárgyalták a református egyház bajait s keresték az orvos-ságot? Avagy elmélyedtek a korunkat mozgató theologiai s társadalmi kérdések tudományos tárgyalásába? Szó sincs róla. Hanem a „Magyar Szó“ hangján és szellemében követelték — a szekularizációt s a népiskola államosítását anélkül, hogy óvó hang hallatszott volna, hogy mindez végeredményképen hová vezet?! S talán még mindig vannak közöttünk, akik az ezen elemekkel való unióról ábrándoznak . . . . .

A vasárnapi munkaszünet érdekében a soproni járás érdemes főszolgabírája Blaschek Vilmos a következő körrendeletet intézte a járás valamennyi jegyzőségéhez: „Az 1868. évi LIII. t.-c. 19. §-ának 2-ik bekezdése értelmében vasárnapokon minden nyilvános és nem elkerülhetetlenül szükséges munka felfüggesztendő, ugyszintén bármely vallásfelekezetnek ünnepén a templom közelében minden mellőzendő, ami az egyházi szertartást zavarhatná. Az ezen rendelkezés ellen vétők az 1879. évi 40. t.-c. 52 §-usa értelmében 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők. — Sajnosan tapasztalom, hogy ezen rendelkezések ellenére nem ritkák azon esetek, hogy az egyházi szertartások az azokban résztvevő hívők méltó megbotránkozására oly munkák zajától zavartatnak meg, amelyek hátrány nélkül máskor is végezhetők volnának, vagy éppen oly cselekmények által, amelyek ugyis tilosak (pl. az ostorral való cserdítést az 1890. évi I. t.-c. 121 §-a tiltja. — Kötelességévé teszem ennél fogva címnek, hogy az előbb említett tilalmat a közérdekű hirdetmények jegyzékébe (lásd 531/907 sz. körrendeletemet), felvéve azt 3 egymást követő vasárnapon a legkiterjedtebben tétessék közzé, betartását pedig a jövőben az előjáróságokkal pontosan ellenőriztessék, mert konkrét panasz esetén, ha a feljelentés nem az illető előjáróságtól érkeznek be — utóbbi is feleletre vonandom. A körrendelet a bírakkal és helyetteseikkel is láttatandó.“ — Kívánatos volna, hogy a soproni járás főszolgabírájának példáját másfelé is kövessék ahol szükséges és mindenütt szigorúan ügyeljenek a vasárnap megszentelésére, ami nem csak egyházi, hanem erkölcsi és nemzetgazdasági szempontból is mérhetetlen áldás kuforrása.

A kemenesaljai egyházmegye idei közgyűlésén esperességi belmissziói egyletet alakított, mely hivatva lesz a belmisszió ügyét az esperesség területén hathatósabban előmozdítani. Ugyanott a legközelebb Cell-dömölkön lefolyt kerületi gyűlés hatása alatt s emlékére 15 gyülekezet evang. nőegylete elhatározta, hogy egyelőre 5 évi kötelezettséggel, egyenkint 5—20 K évi járulékkal, hozzájárul a tervezett kerületi árvaház megvalósításához. Végül mind a 13 anyagyülekezet elhatározta, hogy 1908-tól kezdve belép a Luther-társaságba. Valóban szép s a többi esperességre nézve is követésre méltó példa!

— **A tiszai egyházkerület rozsnói árvaháza** a most közzétett XXIII. évi jelentés szerint, az elmúlt évben 48 növendéket gondozott Noha egy-egy növendék évi eltartása a nagy takarékoság mellett átlag csak 302 koronába került, az évi számadás az élelmi s egyéb cikkek folytonos drágulása miatt ismét 1140 K 81 f deficittel záródott. A kerület ezen hiány fedezése végett újból *államsegélyért* folyamodott. Szomorú jelenség, hogy már a keresztény szeretetből folyó jótékonyág gyakorolhatása végett is az államtól várjuk a segélyt. Ha a kerület mind a 172 anyagyülekezete egyenként átlag csak 10 koronát áldozna még az eddigi összegen felül ez ügyre, a hiány fedezve volna. Avagy a gyülekezeti nőegyletek nem tehetnének-e itt is valamit a kerületi árvaház érdekében? Örvendetes jelenség, hogy bold. Hirt Lajos nyug. takarékpénztári pénztáros Rozsnón 4362 K 43 fillért hagyományozott, dr. Meskó László államtitkár, tiszavidéki esp. felügyelő pedig 1000 koronát adományozott az árvaházra. Az árvaház vagyona 1906.

végén 62.680 K 14 fl. — Egy kis jóakarattal mellett a többi három kerület is könnyen felállíthatna, kisebb vidéki városban ilyen egyelőre szűkebb keretben működő árvaházat, mely megfelelő vezetés mellett, mihamar mindenütt virágzásnak indulhatna.

— „**A gyógypaedagogiai oktatásügy hazánkban az 1906/7. tanévben**“ c. alatt a minisztérium kimutatást tett közzé, melyet megküldött a gyülekezeteknek is. E szerint hazánkban az utolsó népszámlálás szerint 16,482 vak, 22,126 siketnéma és 26,659 gyengeelméjű van. Vakok nevelésére 9 intézet szolgál, melyekben az elmúlt tanévben 475 egyén volt elhelyezve; a 16 siketnéma intézetet 1143 gyermek látogatta, bár a tanköteles siketnémák száma 5351; a gyengeelméjűek részére létező 4 intézetben pedig csak 219 ilyen szerencsétlen talált menhelyet. Az elmúlt tanévben összesen 10.467 tanköteles vak, siketnéma és gyengeelméjű *tanköteles nem* részesült semmiféle oktatásban. — Nem végtelenül elszomorító jelenség-e, hogy a mi gazdag országunk ilyen keveset tesz ezen szerencsétlenek érdekében? S nem szégyenletes-e, ha az állam így ír: „A fogyatékosok oktatása nem lehet tisztán állami feladat, de tisztán közjótékonyági kérdés sem, hanem községi, **felekezeti** és társadalmi feladat egyszersmind“. Nem tudja ezt az egyház? S ha tudja, miért nem teljesíti kötelességét? Miért vár, míg a modern, felekezeten kívüli állam figyelmezteti ezen a keresztény felebaráti szeretetből folyó kötelességére? Vagy talán azt hisszük, hogy Jézusnak Máté 25., 40. és 45-ben mondott szavai reánk nem vonatkoznak? — Milyen részletes csaknem nevetséges apróságokra is kiterjedő tanügyi kimutatást tartalmaz évenként egyetemes közgyűlési jegyzőkönyvünk, de ha meg akarnók belőle tudni, hány vak, siketnéma s gyengeelméjű **evangélikus** tanköteles van az országban s mit tett érdekükben egyházunk, erre nem találunk benne feleletet? Pedig egyházi szempontból *épen ez volna a lényeges*. Ne prédikáljuk csak a szeretetet, hanem gyakoroljunk is végre valahára irgalmasságot! Az állam kész az ilyen intézeteknél alkalmazott tanerők fizetését folyósítani. Ezt tudva, nem ütköznek leküzdhetetlen nehézségbe hajlékot nyitni evangélikus vakok, siketnémák, gyengeelméjűek számára. Most a tanév kezdetén pedig hassunk legalább az ilyen szerencsétlen gyermekekkel bíró szülőkre, hogy igyekezzenek őket valamely meglévő állami intézetben elhelyezni. Egyikből másikkal talán még hasznos tagja lehetne a társadalomnak...

— **Egyetemes lelkészi nyugdíjintézetünk** rendezésének kérdése foglalkoztatja most a lelkeket. Tagadhatatlan, hogy ennek helyes, „a lelkészi kar állásának s korunk igényeinek megfelelő megoldása“ szintén elsőrangú egyházi érdek. A legelengedhetetlenebb kellék a rendezésnél a *méltányosság*. S ez nem nyilvánulhat másban, mint abban, hogy a *nyugdíj valamennyi lelkész részére egyenlő legyen*. Ha már a lelkészi fizetésben különbség van, legyen a nyugdíjigénynél egyenlőség. Az összeg megállapításánál pedig *legalább* is az egyházi alkotmányban megállapított fizetési minimum veendő alapul. Ha a nyugdíjalap nagysága s a felemelt államszegély ezen célra fordítható része megengedi, úgy a nyugdíjat, a szolgálati évek számára való tekintet nélkül, minden tagra 1600 koronában kell már most megállapítani. Ez azonban nem zárja le, hogy ha a nyugdíjintézet anyagi helyzete megengedi, a nyugdíj idővel *minden tagra nézve* a fizetési minimumnál nagyobb legyen. Mozgalom indult meg a lelkészi fizetés minimumának 2400 koronára való felemelése s öt 200 koronás korpótlékkal való kiegészítése végett. Oda kell törekedni, hogy mire ez megvalósul, a nyugdíjösszeg is felemelhető legyen 2400 koronára s lehetőleg az esedékes korpótlékok összegét is be lehessen számítani. Ha ez megvalósul s lelkészi karunk zöme úgy a jelenre mint a jövőre nézve felszabadul a most reá nehezdedő súlyos anyagi gondok nehéz terhe alól, ennek előnyét maga az egyház fogja legjobban érezni. Eleve is

tiltakozunk azonban azon terv ellen, hogy a nyugdíj az egyes lelkészekre jelenlegi fizetésük arányában állapíttassék meg, vagyis hogy aki nagyobb fizetést huz, az nagyobb nyugdíjat is kapjon. Nem élvezek kongruát s így engem ezen az alapon szintén nagyobb nyugdíjé ny illetne, mint társaim nagy részét, de ezen eshetőségnek még csak gondolatánál is felháborodik jogérzékem s elszorul a szívem. Szavazás alá bocsátatott ezen kérdés; de feltéve, hogy a többség e mellett a lehetőséggel együtt szavazna is, az egyetemes gyűlésnek még akkor is az egyenlő elbánás mellett **kell** megmaradni: ezt parancsolja a méltányosság, az igazság s mindenek felett — a szeretet.

— **Az első magyarhoni evang. vallásu diakonissza** *Simon Zsuzsánna* meghalt Boroszlóban július 18-án. Az illető Liptószentmiklóson született s 32 év előtt dr. Baltik Frigyes dunáninneri püspök, akkori lip-tós-szentmiklósi lelkész lelki behatása alatt lépett a nálunk akkor még ismeretlen diakonisszapályára. Kiképeztetését a boroszlói Bethánia nevű anyaházban nyerte, minek végzése után a budapesti református Bethesda diakonissza anyaházban alkalmazták, honnét a fővárosban magánápolással is tiszteletet vívott ki a maga és a diakonisszaintézmény számára. Az utolsó három évet nyugdíjas állapotban ugyancsak a boroszlói Bethániában töltötte s ott is halt meg életének 66-ik évében — mint a gyászjelentés írja: „im festen Glauben an ihren Heiland.“ — Milyen jó, hogy most már evangélikus hajadonainknak nem kell református intézetbe lépniök, ha diakonisszák akarnak lenni. Megnyílt s virágzik Pozsonyban ág. h. evang. diakonissza anyaházunk. Irányítsuk oda mindazokat kik egyházunk nőtaigjai közül a szegény betegek s nyomorultakon akarnak szolgálni az Üdvözítőnek.

Az amerikai kivándorlás hazánkból egyre nagyobb mérveket ölt s egyházunk hívei is mind nagyobb számban keresik boldogságukat az új világrészben. A róluk való lelki gondozás szintén egyik elsőrendű kötelességünket képezi, ha nem akarjuk, hogy kivándorolt híveink ott más egyházaknak, az Amerikában gombamód növé széktáknak essenek áldozatul. Ruzsa Sándor volt eperjesi theologus az ilyen tőlünk odaszakadt hívek felkeresése s köztük gyülekezet alakítása végett f. évi június havában kiment Amerikába s Chevelandban magyar honossággal bíró ág. h. ev. hívekből önálló gyülekezetet alapított, mely már is 1500 lelket számlál. Kivánatos, hogy a megkezdett szent munkát be is fejezhesse s hogy a többi észak-amerikai metropolisban is alakuljanak ilyen gyülekezetek, melyek lelkészeik révén legkönnyebben tarthatják fen az összeköttetést hazai egyházakkal.

— **Zoch Pál** a modori tótnyelvű gyülekezet volt lelkészének f. évi június hó 28-án történt elhunytja, hazai egyházunk belmissziói munkásainak gyér sorában érzékeny veszteséget ütött Zoch éveken át szerkesztette a „Straz na Sione“ e. tótnyelvű belmissziói irányu néplapot, Modorban pedig szegény tót evang. árvagyermek befogadására árvaházat létesített. 58 éves korában hunyt el, mielőtt megkezdett alkotását kifejleszthette volna. Utódjára vár a mű folytatása s méltó kiépítése.

— **Felpéc jóltevője.** Junius 9-én halt el Felpéc győrmegyei községben Hamvay Irma apátlan, anyátlan árva hajadon, buzgó egyházbívínk, ki nagyértékű vagyonának tekintélyes részét jótékony célokra hagyományozta. Így Felpécnek egy nevével elnevezendő óvoda létesítésére 21 ezer koronát, a községi felsőbb leányiskolára 11.000 koronát s a felpéci egyházközségnek is tekintélyes összeget hagyományozott. Ez a nemesszívű hajadon megmutatta, hogyan állíthatunk magunknak maradandó, áldott emléket akkor is, ha az Ur magához hív, mielőtt szívünk vágyát megvalósíthattuk, kitűzött földi célurat elérhettük volna.

Külföld.

— Ausztriában 1898-tól 1906 végeig a bécsi ág. h. ev. gyülekezetbe 9788, a bécsi ev. ref. gyülekezetbe 1124, továbbá Marburgban (Stájerország) 1149, Komotauban (Csehország) 1446, Gablonzban (Csehország) 1798, Aussigban (Csehország) 1818, Grazban 2630, s Töplitzben Turnnal (Csehország) 3424 róm. kath. egyén tért át az ág. hitv. evangélikus egyházba. Tehát az utolsó 9 év alatt csak ezen a 7 helyen 23177 katolikus lett evangélikussá. S a „Los von Rom“ mozgalom idei 10-ik évében, különösen a legújabb pápai syllabus s a modernizmus elleni pápás encyklika hatása alatt az áttérési mozgalom ismét fokozott mértékben indult meg mindenfelé.

— A diakonissza ügy fejlődését Németországban két legújabb a kaiserswerthi diakonisszaház könyvkereskedése által kiadott táblázatos kimutatás tünteti fel. Az 1. táblázat szerint a kaiserswerthi szövetséghez tartozó 81 diakonisszaanyaház diakonisszáinak száma az 1904. évi 16.450-ról 1907-ben 18.147-re emelkedett. A munkamezők száma ugyanezen idő alatt 5822-ről 6634-re, az évi bevétel pedig 15,392.000 márkáról 18,268.651 mk.-ra szökött. A 2. táblázat szerint a diakonisszák működése igen sokoldalú és nagyon különböző. Egyetlen tér sincsen elhanyagolva, amelyen evangélikus nők szolgálhatnak az Úrnak; így még a hittérítés mezején is 150 kaiserswerthi diakonissza működik. A kaiserswerthi szövetséghez tartozó 81 diakonisszaanyaház közül 1 Ausztriában, 7 Oroszországban, 3 Skandináviában, 9 Németalföldön, 2 Franciaországban, 4 Svajcban, 3 Északamerikában, a többi mind Németországban fekszik. — Megemlítjük azonban, hogy akifejezetten lutheránus diakonisszaanyaházak nem tartoznak a kaiserswerthi szövetséghez. Ezekben a nővérek száma körülbelül 5000. Így jelenleg összesen mintegy 23.000 diakonissza áll az evangélikus egyház szeretetmunkásságának szolgálatában. Minő fejlődés 1836 óta, mikor Fliedner az első diakonisszaházat alapította!

Egyről-másról.

— Kárba vezett dolog-e a missziói munkásság? Mackenzie F. A., egy tekintélyes angol hadi tudósító a misszió eredményéről többek között a következőket mondja: „Én megpróbáltam azokat, kiket ezen egyház (Koreában) megtérített. Néhány közülök a japánháború legválságosabb idejében hónapokon át állott szolgálatomban. Sokat kellett rájuk biznom s ők könnyen visszaélhettek volna ezzel. De soha oly megbízható, szolgálatrakész és merész szolgát nem találtam, mint ezek voltak. Midőn a múlt nyáron éjszaki otthonukban ismét meglátogattam őket, elém jöttek nemcsak mint szolgák, hanem mint régi barátok, kiket csodálni s szeretni tanultam.“

Persely.

1907. augusztus 21-től szeptember 20-ig a következő adományokat vettük:

1. A **Lipcsei Misszió** részére: P. J. 25 f, tiszavidéki ev. esperesség Mészáros F. tanár által 5 K, győri esp. gyámintézet Kovács István lelkész által 10 K, egy franzföldi egyháztág Bohus K. lelkész, országgy. képviselő által 4 K, **összesen 19 K 25 f.** **Eddigi főösszeg 181 K 24 f.**

2. **Kisszeben I.** részére: S. Ö. 2 K, Scholtz Matild 1 K, özv. Pürt Jozefa 1 K, evang. konvent Lépesfalva 3 K, községi pénztár Lépesfalva 3 K, evang. konvent Sopronbánfalva 2 K, községi pénztár Sopronbánfalva 1 K, evang. konvent Ágfalva 3 K, evang. nőegylet Ágfalva 2 K, soproni felső esperességi gyámintézet 10 K, **összesen 28 K.**

A nemesszivű adakozóknak hálás köszönetet mondva, lapunk perselyét továbbra is olvasóink áldozatkészségébe ajánljuk.

Szerkesztőség.

Amerikai Cottage-szivó légrendszerű orgona-harmoniumokai

a legolcsóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, X., Delej-utca II/2. sz. (Tisztviselőtelep.)

Európai rendszer szerinti harmoniumjait is ajánlja. — A remek hang, az amerikai rendszer elmés szerkezete által létrehozva, saját dicséretét zengi. Jelentékenyen olcsóbb az amerikai gyártmánynál.

➔ **Részletfizetés 8 koronától.** ➔

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. — 5 évi jótállás.

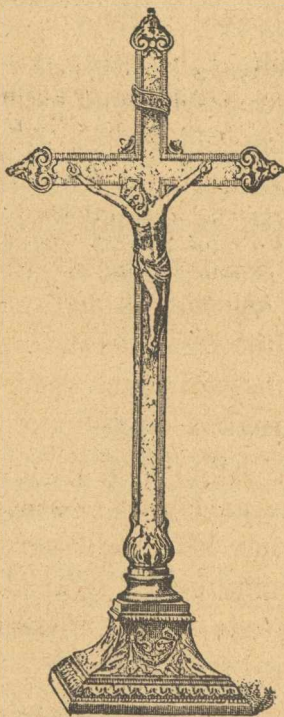
Bérmentes szállítás az utolsó vasuti állomásig.

Zongorák, pianinók, pedálos harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkel templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló orgonák

Tanerőknek s lelkészeknek külön százalékgedmény. — Részletfizetésre minden hitelképes egyének.

Pontos és legjobb órák 5 évi jótállás mellett!

Egyházi szent edények,

ugymint: oltári feszületek s gyertyatartók, urvacsorai-kelyhek, keresztelő-kannák, borkancsók, china-ezüst dísz-
* * * tárgyak, * * *

arany s ezüst ékszerek

evőeszközök, részletfizetésre is.

Javitásokra és vidéki megrendelésre különös gondot fordítok. Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

Polgár Kálmán

műórák és ékszerész

Budapesten, VII., Erzsébet-körút 29. sz. alatt.

A protestáns egyházak szállítója.